

МОДЕЛЬ ПРИЙНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

К.т.н. Балан О.С., Парєєва Н., Кирток Д.

Одесский национальный политехнический университет,
Украина, Одесса

Інвестиційна діяльність промислових підприємств відноситься до реального інвестування. Наявність ефективного управління інвестиціями є запорукою досягнення економічного результату від їх залучення. Як відомо, важливим інструментом будь-якого процесу управління є рішення, в даному випадку інвестиційні рішення (ІР). Їх ухвалення та реалізація дає можливість впровадження інвестиційного проекту (ІП) на підприємстві. Процес прийняття такого рішення потребує глибокого вивчення. Сучасні наукові праці присвячено в більшій мірі першій стадії інвестиційного процесу – передінвестиційній, а всі ІР зводять до завдання альтернативного вибору об'єкту інвестування. Але важливішою є наступна стадія – стадія реалізації та експлуатації інвестиційного проекту, тому процес прийняття інвестиційного рішення повинен охоплювати усі стадії інвестиційного процесу. Окрім того, у більшості з вчених немає єдиної думки щодо змісту таких елементів як «механізм», «модель», «алгоритм» прийняття ІР. Усе перелічене робить тематику дослідження актуальною.

Управлінські інвестиційні рішення – це рішення, які супроводжують процес інвестування на підприємстві і приймаються виключно для його забезпечення [8]. Ефективність прийняття того чи іншого рішення залежить від моделі та механізму процесу прийняття ІР. Проблеми щодо процесу прийняття інвестиційних рішень розглядалися в працях таких науковців, як: Гаврилова Н., Куриленко Т., Хрустальова В., Морщенок Т., Власюк Т., Шилова О., Асанова Е., Теребух А., Норткотт Д., Бланк І., Дмитрієва О., Зайцева О., Ткаченко А., Маменко К., Кришан О., Ляхович Л., Череп А., Бромвич М., Федченко Т. та Попович Н., Берлін О. і Армязов О., Шаповалова О., та інші. Процес прийняття інвестиційних рішень на промислових

підприємствах у своїх роботах вивчали: Просович О., Шилова О., Берлін О. і Армязов О., Паранько Я., Асанова Е., Гаврилова Н., Ляхович Л. (табл. 1)

Таблиця 1
Тематика досліджень науковців з питань прийняття ІР

Дослідники	Питання, що розглядалися							
	Механізм	Модель	Процес	Етапи (стадії)	Критерії	Принципи	Правила	Алгоритм
Федченко Т.В., Попович Н.П. [20]	-	+	-	+	-	-	-	-
Норткотт Д. [4]	+	+	-	+	-	-	-	-
Бромвич М. [11]	-	+	-	+	-	-	-	-
Бланк І.О., Гуляєва Н.М. [5]	-	-	-	-	-	+	-	-
Куриленко Т.П., Хрустальова В.В. [2]	-	-	+	+	+	-	-	-
Берлін О., Арзяков О. [22]	-	+	-	+	-	-	-	-
Череп А.В. [9]	-	-	-	-	+	-	+	-
Ляхович Л.А. [13]	-	-	+	+	-	-	-	-
Власюк Т.М. [3]	-	-	+	-	-	-	-	+

Модель – це опис об'єкта (предмета, явища або процесу), який характеризує властивості об'єкта.

Куреленко Т.П., Хрустальова В.В.; Федченко Т.В., Попович Н.П.; Д. Норткотт; Бромвича М.; Берлін О., Армязов О. – пропонують розглядати модель процесу прийняття інвестиційних рішень, як сукупність етапів, що викликає сумніви та ускладнює їх практичне впровадження на промислових підприємствах. Представлені авторами етапи характеризують сам процес прийняття та реалізації ІР, але вони не є моделлю. Модель повинна описувати процес, який в свою чергу складається з етапів. Процес – послідовна зміна предметів і явищ, що відбувається закономірним порядком. Ляхович О.А. розглядає процес прийняття інвестиційних рішень, як проходження певних етапів, але не дає визначення моделі та механізму прийняття та реалізації інвестиційних рішень. Бланк І.О. та його співавтор – Гуляєва Н.М. пропонують основні принципи, що забезпечують підготовку і прийняття стратегічних інвестиційних рішень в процесі розробки інвестиційної стратегії підприємства [5]. Проте вони не описують модель та особливості процесу прийняття і реалізації інвестиційних рішень на

промислових підприємствах. Власюк Т.М. розробила алгоритм прийняття і реалізації інвестиційних рішень, але також не описує саму модель [3]. Череп А.В. визначив критерії та правила прийняття інвестиційних рішень [9]. Норткотт Д. розглядає модель прийняття та реалізації IP, як сукупність послідовних етапів та пропонує механізм процесу прийняття інвестиційних рішень - що насправді є алгоритмом прийняття інвестиційних рішень, який є частиною процесу прийняття та реалізації IP.

Сучасні наукові дослідження достатньо описують етапи процесу прийняття та реалізації IP, але вони не можуть розкривають механізм прийняття та реалізації інвестиційних рішень на промислових підприємствах. IP розглядають як різновид управлінських рішень, що потребують значних витрат і передбачають зміни соціально-економічного розвитку підприємства та стану його працівників унаслідок вкладання коштів в об'єкти реального або фінансового інвестування.

Таблиця 2
Принципи, критерії та привила прийняття інвестиційних рішень
(систематизовано на основі [2,5,9])

Ознаки	Зміст
Принципи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розгляд підприємства як відкритої соціально-економічної системи, спроможної до самоорганізації. 2. Урахування базових стратегій операційної діяльності підприємства. 3. Переважна орієнтація на підприємницький стиль стратегічного управління інвестиційною діяльністю. 4. Забезпечення погодженості перспективного, поточного і оперативного управління інвестиційною діяльністю. 5. Забезпечення адаптивності інвестиційної стратегії до змін чинників зовнішнього інвестиційного середовища. 6. Забезпечення альтернативності стратегічного інвестиційного вибору. 7. Забезпечення постійного використання результатів технологічного прогресу в інвестиційній діяльності. 8. Врахування рівня інвестиційного ризику в процесі прийняття стратегічних інвестиційних рішень. 9. Орієнтація на професійний апарат інвестиційних менеджерів у процесі реалізації інвестиційної стратегії. 10. Забезпечення розробленої інвестиційної стратегії підприємства відповідними організаційною структурою та інвестиційною культурою є найважливішою умовою для ефективної реалізації.
Критерії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Критерії, за якими оцінюється життезадатність проекту: <ul style="list-style-type: none"> - нормативні (правові) критерії, тобто норми національного та міжнародного права, вимоги стандартів, конвенцій та ін.; - ресурсні критерії (за видами): <ul style="list-style-type: none"> - науково-технічні критерії; - технологічні критерії; - виробничі критерії; - обсяг і джерела інвестиційних ресурсів.

	<p>2. Якісні критерії, за якими визначається доцільність інвестиційного проекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідність довгострокових цілей інвестиційного проекту цілям розвитку ділового середовища; - ризики та їх фінансові наслідки (чи призводять вони до зростання інвестиційних витрат або зниження обсягів виробництва, реалізації та ціни продукції проекту); - ступінь стійкості проекту; - ймовірність проектування сценарію і стану ділового середовища. <p>3. Кількісні критерії, за якими визначається прийнятність проекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обсяг інвестування; - чиста теперішня вартість проекту; - прибуток, генерований проектом; - рентабельність проекту; - внутрішня норма рентабельності; - період окупності; - чутливість прибутку до горизонту планування, до змін в діловому середовищі, до помилок при оцінюванні вхідних даних проекту.
Правила	<p>1. інвестувати кошти у виробництво чи цінних паперів має сенс тільки, коли можна дістати чистий прибуток вище, ніж від зберігання грошей до банку; 2. інвестувати кошти можна буде, лише коли, рентабельності інвестиції перевищують темпи зростання; 3. інвестувати має сенс тільки у найбільш рентабельні з урахуванням дисконтування проекти.</p>

Розглядаючи перераховані принципи з точки зору їх практичної значущості, можна стверджувати, що керуючись цими принципами, підприємству складно буде організувати інвестиційну діяльність, оскільки вони є загальними та нечітко вираженими.

Рис. 1. Модель процесу прийняття та реалізації інвестиційних рішень на промислових підприємствах

Особливість процесу прийняття рішень у тому, що – це є людська діяльність, а не об'єктивний механічний процес [4]. Головним елементом інвестиційного процесу є його учасники. Сукупність моделі та учасників процесу створює механізм прийняття ІР.

В умовах господарювання процес прийняття та реалізації інвестиційних рішень набуває нового, адаптованого до існуючого соціально-економічного стану, змісту. Від якості, своєчасності прийняття та реалізації інвестиційних рішень сьогодні залежать реальні можливості досягнення короткострокових та довгострокових цілей, стабільний соціально-економічний розвиток як окремих підприємств, так і країни в цілому. У зв'язку з цим необхідним стає розуміння процесу прийняття інвестиційних рішень, вивчення об'єкту, суб'єктів та основних елементів інвестиційного процесу.

Розроблений механізм прийняття та реалізації інвестиційних рішень охоплює усі стадії інвестиційного процесу.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Асанова Э.Р. Повышение эффективности управления инвестиционной деятельностью предприятий: дис. канд. экон. наук: 08.06.01. – Симферополь, 2005. – 216 л.
2. Куриленко Т.П., Хрустальова В.В. Логіка прийняття рішень інвестиційного характеру/ Збірник наукових праць «Науковий вісник академії муніципального управління», серія «Економіка», Випуск 7, 2009 р. – 9с.
3. Власюк Т.М. Етапи прийняття і реалізації інвестиційних рішень / Власюк Т.М./ період. видання «Економіка Криму» № 28, 2009. – 5с.
4. Норткотт Д. Принятие инвестиционных решений: пер. с англ. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 247 с.
5. Бланк И.О. Инвестиционный менеджмент: Підручник / И.О. Бланк, Н.М. Гуляєва. – К.: Київ. нац. торг.-екон.ун-т,2003. – 398 с.
6. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. Эльга-Н, Ника-Центр, 2006. – 656 с/
7. Дмитрієва О.А., Зайцева О.С. Моделі прийняття рішень на основі теорії нечітких множин / Наукові праці Донецького національного технічного університету, серія «Інформатика, кібернетика та обчислювальна техніка», вип. 10 (153), Донецьк, ДонНТУ, 2009. – С.266 – 273
8. Паранько Я.О. Проблеми прийняття інвестиційних рішень на машинобудівних підприємствах: зарубіжний досвід/ Я.О.Паранько// Управління у сфері фінансів, страхування та кредиту / Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. – С.250-252
9. Череп А.В. Інвестознавство: Підручник. – К.: Кондор, 2006. – 398 с.

10. Федченко Т.В., Попович Н.П. «Елементи вдосконалення процесу оцінки процесу інвестиційних проектів»/ Економічні науки/ 1-Банки та банківська система, 2012. – 3с.
11. Бромвич М. Анализ экономической эффективности капиталовложений: пер. с англ. А.Г.Пивовар. –М.:Инфра-М,1996. – 432с.
12. Берлин А., Арзяков А. Механизм инвестиционных решений на промышленном предприятии. // Проблемы теории и практики управления. - 2001. - №1. – 8 с.
13. Ляхович Л.А. Моніторинг інвестиційних проектів підприємств/ науково-виробничий журнал – Інноваційна економіка. - №5, 2012. – С.249 – 368.